

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobkyně: **K. M.**
zastoupená Mgr. Vadimem Rybářem, advokátem
sídlem Tyršova 1714/27, 702 00 Ostrava – Moravská Ostrava

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 9. 2023, č. j. MPSV-2023/194997-923, ve věci příspěvku na živobytí,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobní námitky:

1. Žalobou doručenou soudu dne 19. 10. 2023 se žalobkyně domáhá přezkoumání v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného. Žalobkyni byla od 1. 6. 2023 zvýšena dávka na živobytí. Předmětem sporu je její výše.
2. Žalobkyni Úřad práce od června 2023 přiznal příspěvek na živobytí ve výši 5278 Kč měsíčně. Výše příspěvku je ovlivněna mimo jiné tím, že částka živobytí společně posuzovaných osob byla ponížena o poměrnou část příspěvku na živobytí osoby, která není v hmotné nouzi. Touto osobou je žalobkyni manžel pan R. M. Žalobkyně s tím nesouhlasila. Odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce, kterým byl žalobkyni příspěvek na živobytí přiznán, žalovaný zamítl nyní napadeným rozhodnutím.
3. Mezi účastníky je sporné, zda manžel žalobkyně, který je společně posuzovanou osobou, je či není v hmotné nouzi.
4. Podle žalobkyně je tvrzení o jejím manželovi neopodstatněné a nedoloženo důkazy. Vše je subjektivní názor správních orgánů. Podle žalobkyně byl manžel křivě obviněn.
5. Žalobkyně dále namítá, že manžel předložil Úřadu práce tiskopis s lékařským vyšetřením, kde nebyly začerněny citlivé údaje. Tiskopis byl předán žalovanému, ačkoliv s tím manžel nedal písemný souhlas. Žalovaný přesto tiskopis posuzoval a na základě něho vydal rozhodnutí.
6. Žalobkyně tvrdí, že manžel byl sice sankčně vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání na dobu 6 měsíců, po novém zaevidování však dávku normálně dostával. Důvodem, proč mu není vyplacena dávka na živobytí, tak je osobní zaujetí vedoucího oddělení dávek hmotné nouzi proti manželovi z důvodu stížnosti manžela na občasné pochybení jeho podřízených.
7. Žalobkyně poukázala na to, že dávka za červen a červenec 2023 nebyla poskytnuta z důvodu sankčního vyřazení žalobce v srpnu roku 2022. Důvodem sankčního vyřazení bylo nepodstoupení vstupní lékařské prohlídky, manžel však na zdravotní prohlídce byl. Přesto stále není manžel považován za osobu v hmotné nouzi, ačkoliv od 6. 2. 2023 je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Tuto skutečnost ale správní orgány neuznávají. Žalobkyně zdůraznila, že manžel je za své sankční vyřazení stále sankcionován, což považuje za zjevnou nespravedlnost.

Stanovisko žalovaného:

8. Žalovaný ve svém vyjádření zrekapituloval průběh správního řízení a argumenty z napadeného rozhodnutí. K žalobě uvedl, že již v napadeném rozhodnutí vysvětlil, že zaevidování osoby jako uchazeče o zaměstnání nezakládá automaticky nárok této osobě nato, aby byla považována za osobu v hmotné nouzi, neplní-li tato osoba i další podmínky. Ve zbytku na napadené rozhodnutí odkázal.

Zjištění ze správního spisu:

9. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Ostravě, kontaktní pracoviště Bruntál (dále jen „Úřad práce“), dne 10. 7. 2023, č. j. 32779/2023/BRU, rozhodl o poskytování příspěvku na živobytí žalobkyni ve výši 5278 Kč od června 2023. Úřad práce při stanovení výše příspěvku vešel z částky živobytí společně posuzovaných osob, kterou je kromě žalobkyně též její manžel R. M. Příspěvek byl stanoven ve výši rozdílu mezi částkou živobytí společně posuzovaných osob, která činí 9212 Kč, a částkou 3934 Kč, která odpovídá poměrné části příspěvku na živobytí

osoby, která není v hmotné nouzi, tedy manžela žalobkyně. Podle Úřadu práce manžel žalobkyně je od 1. 8. 2022 osobou, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním. Úřad práce tento svůj závěr odůvodnil takto: manžel žalobkyně neumožnil provedení vstupní prohlídky u vstupního lékaře, což bylo předpokladem pro výkon zprostředkovaného zaměstnání; kdyby do něj nastoupil, mohl pracovat a tím i zajišťovat prostředky k živobytí vlastní prací po dobu minimálně 12 měsíců, což je minimální doba, na kterou je toto zaměstnání sjednáváno. Manžel žalobkyně ani následně nikde nepracoval, po opětovném zaevidování v evidenci uchazečů o zaměstnání si nechce doplnit kvalifikaci a neuvádí žádné změny. Není osobou, která by byla invalidní nebo osobou zdravotně znevýhodněnou. Manžel žalobkyně u jednání dne 27. 2. 2023 uvedl, že nemá zpracován životopis, v posledních třech měsících nebyl na žádném pohovoru u žádného zaměstnavatele ani agentury práce a rovněž nežádal o pomoc při hledání zaměstnání, přesto uvedl, že ví, jak získat zaměstnání, ačkoliv naposledy pracoval před zhruba 14 lety v dubnu 2009. V průběhu doby byl manžel žalobkyně sankčně vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání celkem třikrát. Nejprve k datu 12. 9. 2016, kdy se nedostavil na výběrové řízení zprostředkované Úřadem práce a nesplnil tak podmínky stanovené v individuálním akčním plánu. Následně k datu 8. 6. 2018, protože neumožnil provedení pracovní lékařské prohlídky. Ze stejného důvodu byl sankčně vyřazen k datu 1. 8. 2022. Manžel žalobkyně při osobním jednání dne 19. 6. 2023 doplnil pouze záznam z jednání s uchazečem o zaměstnání, nic dalšího nedoplnil, nedoložil žádné objektivní důvody, pro které by mohl být uznán za osobu, která si nemůže příjem zvýšit vlastním přičiněním vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo. Ačkoliv od září 2022 došlo ke snížení příspěvku na živobytí z důvodů neuznání manžela žalobkyně za osobu v hmotné nouzi, tento je schopen si zajistit prostředky na úhradu svých základních životních potřeb z jiných zdrojů, neboť příspěvek na živobytí byl dlouhodobě vyplácen pouze ve výši částky živobytí jeho manželky. V měsíci lednu a v měsíci březnu 2023 bylo pravomocně rozhodnuto o nároku na příspěvek na živobytí s tím, že manžel žalobkyně není považován za osobu v hmotné nouzi z výše uvedených důvodů, nikoliv pro vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. Zařazením do této evidence po uplynutí zákonné lhůty nedošlo k žádné změně.

10. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání. O něm rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím. V něm se ztotožnil se závěry Úřadu práce. Zdůraznil, že skutečnost, že je manžel žalobkyně veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, neznamená sama o sobě, že může být považován za osobu v hmotné nouzi. K lékařským zprávám, které manžel žalobkyně Úřadu práce předložil, žalovaný uvedl, že z nich nevyplývá, že by manžel žalobkyně nemohl pracovat vůbec. Zhoršený zdravotní stav nevedl ani jednoho lékaře k vystavení potvrzení o dočasné neschopnosti uchazeče o zaměstnání plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání z důvodu nemoci a úrazu. Do naposledy zprostředkovaného zaměstnání u technických služeb na pozici uklízeč veřejných prostranství byl manžel žalobkyně přijat i přes svá tehdejší zdravotní omezení. Pokud by došlo ke zhoršení zdravotního stavu manžela žalobkyně v průběhu práce ve zprostředkovaném zaměstnání, bylo možné toto řešit buď přeražením na lehčí práci, případně dočasnou pracovní neschopností.

Posouzení krajským soudem:

11. Krajský soud poté, co zjistil, že žaloba byla podána včas ve lhůtě dvou měsíců po doručení písemného vyhotovení rozhodnutí žalovaného žalobkyni, tedy v souladu s ustanovením § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s. ř. s. v mezích žalobních bodů a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná; ve věci rozhodl bez jednání v souladu s ustanovením § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť s tímto postupem oba účastníci souhlasili.
12. Příspěvek na živobytí je podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., (dále jen „zákon o hmotné nouzi“), dávkou v systému pomoci v hmotné nouzi. Podmínky nároku na příspěvek na živobytí vyplývají z § 21 tohoto zákona. Podle jeho odstavce prvního, *nárok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi podle § 2 odst. 1 písm. a), jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob (§9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob.*
13. Okruh společně posuzovaných osob se stanovuje pro všechny dávky pomoci v hmotné nouzi podle § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (§ 2 odst. 1 druhá věta zákona o hmotné nouzi). Manžel je společně posuzovanou osobou podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona o životním minimum. Pokud je společně posuzovaná osoba považována za osobu, která není ve hmotné nouzi, výše příspěvku na živobytí se stanoví bez poměrné části příspěvku na živobytí připadající na osobu, která není považována za osobu v hmotné nouzi.
14. Podle § 2 odst. 2 zákona o hmotné nouzi, *osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob*
a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), nebo
b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služeb s bydlením bezprostředně spojených (dále jen „odůvodněné náklady na bydlení“),
přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.
15. Podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o hmotné nouzi, *osobou v hmotné nouzi není osoba, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§11), nestanoví-li tento zákon jinak.*
16. Ze shora citovaného ustanovení § 2 zákona o hmotné nouzi je zřejmé, že osobou v hmotné nouzi není každá osoba, která by byla uchazečem o zaměstnání. Podstatná je totiž výše jejího příjmu ve vztahu k částce živobytí a k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení a služeb s bydlením bezprostředně spojených. Již z tohoto důvodu není správný názor žalobkyně, že manžel žalobkyně má být považován za osobu v hmotné nouzi proto, že je veden jako uchazeč o zaměstnání. Jak správně uvedl žalovaný, pro posouzení, zda manžel žalobkyně je či není osobou hmotné nouzi, je jeho evidence jako uchazeče o zaměstnání sama o sobě bez významu.
17. Kromě toho, že osoba v hmotné nouzi musí mít příjem do určité výše, nesmí být považována za osobu, která není v hmotné nouzi. To je vyjádřeno v podtrženém textu

citovaného ustanovení § 2, který zní *není-li stanoveno jinak*. Kdy osoba není považována za osobu v hmotné nouzi, je upraveno v ustanovení § 3. Správní orgány se proto v souladu s § 3 odst. 1 písm. c) zákona o hmotné nouzi zabývaly tím, zda manžel žalobkyně není považován za osobu, která není v hmotné nouzi, tedy zda-li není osobou, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním.

18. Posouzení dostatečné snahy zvýšit si příjem vlastním přičiněním není pojmem možným vykládat svévolně. Zákon o hmotné nouzi totiž dostatečnou snahu zvýšení příjmu vlastním přičiněním definuje v ustanovení § 11 a § 12.
19. Konkrétně, podle § 11 odst. 2 zákona o hmotné nouzi, *zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení přímo příjmu a) řádným uplatněním nároků a pohledávek, b) prodejem nebo jiným využitím majetku, c) vlastní prací*.
20. V § 12 je pak upraveno, co se rozumí zvýšením příjmu vlastní prací. I tento pojem je tedy zákonem definován.
21. Podle § 12 odst. 1, *jako možnost zvýšení příjmu vlastní prací se posuzuje a) započítí výdělečné činnosti u osoby nepracující, b) zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti, c) možnosti vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost*.
22. Podle 2 odstavce téhož ustanovení, *za projevenou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací se považuje*
a) prokázaná vlastní snaha o zvýšení příjmu z výdělečné činnosti ve smyslu odstavce 1, zejména aktivní součinností s krajskou pobočkou Úřadu práce ve spojitosti s evidencí uchazečů o zaměstnání, ve spojitosti se sociální prací, využitím služeb agentur práce, inzerce, nabídek výdělečné činnosti prostřednictvím internetu, korespondence se zaměstnavateli a aktivní součinností ve spojitosti se sociální prací s pověřeným obecním úřadem, obecním úřadem obcí s rozšířenou působností a újezdním úřadem,
b) výkon veřejně prospěšných prací nebo krátkodobého zaměstnání zprostředkovaného krajskou pobočkou Úřadu práce,
c) výkon veřejné služby (§ 18a), je-li tato služba vykonávána alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, a to pouze po dobu, kdy osoba nadále splňuje podmínku uvedenou v písmenu a).
23. Jak vyplývá z napadeného rozhodnutí, žalovaný a úřad práce se zabývali tím, zda u manžela žalobkyně nastala některá situace, kterou zákon za snahu zvýšení příjmu vlastní prací považuje. Zjistili, že nenastala, když kromě zaevidování se jako uchazeče o zaměstnání manžel žalobkyně nevyvinul vůbec žádnou aktivitu. Nespolupracoval aktivně s Úřadem práce, nevyužil služeb agentury práce, nevyhledával si zaměstnání sám, neměl ani zpracován vlastní životopis. Nevykonával ani veřejně prospěšné práce ani veřejnou službu. Žalobkyně v žalobě žádnou z těchto skutečností nespornuje a ze spisu nevyplývá, že by manžel žalobkyně naopak některou z činností, která je za zvýšení příjmu vlastní prací považována, činil. Žalobkyně není zbavena povinnosti tvrzení a důkazní povinností, která ji obecně vyplývá z § 52 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Naopak, z ustanovení § 49 odst. 1 zákona o hmotné nouzi ji výslovně vyplývá povinnost osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku. Tuto povinnost má i manžel žalobkyně a jako osoba společně posuzovaná. Žalobkyně však žádnou skutečnost, která by svědčila o tom, že manžel žalobkyně vynaložil snahu o zvýšení příjmu vlastní prací, netvrdila, a to ani v žalobě.

24. Námitka žalobkyně, že manžel žalobkyně je trestán za nevykonání vstupní lékařské prohlídky u naposledy sjednaného zaměstnání a že vůči němu postupuje úřední osoba svévolně, šikanózně či jinak v jeho neprospěch, tak není důvodná. Naopak, úřad práce i žalovaný postupovali v souladu se zákonnou úpravou a zjišťovali skutečnosti, které podle zákona o hmotné nouzi naplňují pojem *dostatečná snaha zvýšit si příjem vlastní prací*. Žádnou takovou skutečnost však nezjistili. Ani tato námitka proto není důvodná.
25. Krajský soud zdůrazňuje, že dávka příspěvku na živobytí je dávkou pomoci v hmotné nouzi. Dávky pomoci v hmotné nouzi představují poslední záchrannou síť pro osoby nacházející se v obtížné sociální situaci, přičemž je nutné, aby tyto osoby učinily samy maximum pro to, aby si své životní potřeby zajistily svými vlastními silami a nespolehaly tak na stát a jeho sociální systém (viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2015 č. j. 4 Ads 108/2015-34). I v případě manžela žalobkyně tak platí, že je primárně na něm, aby si své životní potřeby zajistil sám vlastními silami. Samotné zaregistrování se zaevidování se jako uchazeč o zaměstnání takovou snahou není.
26. Správní orgány se v souladu s citovaným § 2 odst. 2 zákona o hmotné nouzi zabývaly i tím, zda žalobce není osobou, které ve zvýšení si příjmu vlastním přičiněním brání některá ze závažných překážek, zejména pak zdravotní stav, a dospěly k závěru, že nikoliv. Krajský soud se ztotožňuje s názorem žalovaného, že nebyl-li zdravotní stav žalobce natolik vážný, aby mu některý z jeho ošetřujících lékařů vystavil potvrzení o pracovní neschopnosti uchazeče o zaměstnání, nejedná se o překážku, která by žalobci bránila zvýšit se příjem vlastním přičiněním některou se zákonem předpokládaných činností. Nebylo-li totiž vystaveno potvrzení o pracovní neschopnosti, žalobce očividně práce schopným byl. Krajský soud rovněž souhlasí s tím, že akutní onemocnění samo o sobě nebrání tomu, aby žalobce započal výdělečnou činnost. Onemocnění v průběhu zaměstnání pouze představuje dočasnou překážku v práci. Ani v tomto směru krajský soud žádnou svévoli či šikanu ze strany žalovaného či úřadu práce vůči manželu žalobkyně neshledal.
27. Co se týče námítky použití jako podkladu pro rozhodnutí žalovaného lékařské zprávy bez začerněných citlivých údajů a bez souhlasu manžela žalobkyně, žalobkyně předně neuvedla, jakým způsobem takové případné procesní pochybení ovlivnilo zákonnost napadeného rozhodnutí. Již z tohoto důvodu není žalobní námitka důvodná, neboť k zrušení rozhodnutí vedou jen takové vady řízení, které mohou mít vliv na jeho zákonnost. Pro úplnost krajský soud dodává, že podle ustanovení § 51 odst. 1 správního řádu, k provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Manžel žalobkyně předložil Úřadu práce lékařské potvrzení a toto se stalo součástí správního spisu. Úřad práce je tedy nezískal v rozporu s právními předpisy. Žalovanému proto nebránilo z něj zjistit skutečnosti podstatné pro posouzení věci.
28. Krajský soud tedy neshledal žádnou žalobní námitku důvodnou, a proto žalobu zamítl v souladu s § 78 odst. 7 soudního řádu správního.
29. Vzhledem k procesnímu neúspěchu žalobkyně krajský soud podle § 60 odstavec 1 a 2 soudního řádu správního žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.
30. O odměně ustanoveného zástupce bude rozhodnuto samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel nebo jeho zástupce nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Ostrava, 9. září 2024

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně